

Temel İhtiyaç Derneği

2023 Saha Gözlem Raporu

HAZİRAN - EYLÜL

Saha Gözlem Raporu Haziran - Eylül 2023

Raportörler

İsmail Demirci & Melike Çorlak

Redaksiyon

Özlem Kermen Erbaş

Grafik Tasarım

Ülkü Özçelik

"Bu rapor, Sivil Toplum için Destek Vakfı ve Turkey Mozaik Foundation işbirliğiyle hayata geçirilen Kahramanmaraş Depremi Doğrudan Destekler Fonu desteğiyle hazırlanmıştır. İçeriğinden yalnızca Temel İhtiyaç Derneği (TİDER) sorumlu olup, herhangi bir şekilde destekçi kurumların görüşlerini yansıtmamaktadır."

Giriş

"2010 yılında kurulduğumuzdan beri israf ve yoksullukla mücadele ediyor, gıda bankacılığının dünyada açlık ve yoksullukla mücadelede önemli bir araç olduğu gerçeği ile faaliyetlerimizi tüm Türkiye’de yaygınlaştırıyoruz.

Kurulmasına destek verdiğimiz gıda bankalarının raflarında israftan kurtardığımız, kullanılabilir durumdaki gıdaların, temizlik ürünlerinin ve kıyafetlerin yoksulluk sınırındaki ailelere ulaşmasını sağlıyoruz.

Geldiğimiz noktada Türkiye’nin 7 bölgesine yayılmış Gıda Bankacılığı Ağımız üzerinden ihtiyaç sahiplerine destek oluyoruz.

Afet Platformu kurucu üyesi olarak afet sonrasında, afetten etkilenenlere insani yardım çalışmaları yapıyoruz. Özellikle 6 Şubat Kahramanmaraş depremi sonrası Afet Platformu ile paralel çalışarak afetin ilk gününden itibaren sahaninihtiyaçlarını yakından takip etmeye ve kalıcı projeler için emek vermeye devam ediyoruz. ”

→ Özet

6 Şubat Kahramanmaraş depremi sonrası rapora konu olan 11 ilde meydana gelen yıkımlardan, bölgede yer alan ağıımızdaki gıda bankaları da etkilendi. Akut dönem sonrası, gıda bankalarının mevcut halini gözlemlemek, güncel ve değişen ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla depremin 5. ve 7. aylarında saha ziyaretleri gerçekleştirdik.

Bu raporda, gıda bankaları ile gerçekleştirdiğimiz görüşmelere dair gözlemlerimizi paylaşmak istiyoruz. Raporda, araştırma metot ve tekniklerinden olan nitel araştırma yöntemlerinden; gözlem tekniği ve yapılandırılmamış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu saha ziyaretlerinde bizlere eşlik eden ve desteklerini sunan, aşağıda isimleri yer alan yetkililere en içten teşekkürlerimizi iletiyoruz."

Gaziantep Şehitkamil Belediyesi Gıda Bankaları Yöneticisi Fatih Aksüt

Şahinbey Belediyesi Gıda Bankaları Yöneticisi Adem İlik

Adana Seyhan Belediyesi Sosyal Hizmetler Müdürü Eren Birkeser ve Ekibi

Adana Çukurova Belediyesi Sosyal Koordinatörü Mehtap Ünlü

Osmaniye Yarbaşı Belediye Başkanı Mustafa Kaynar

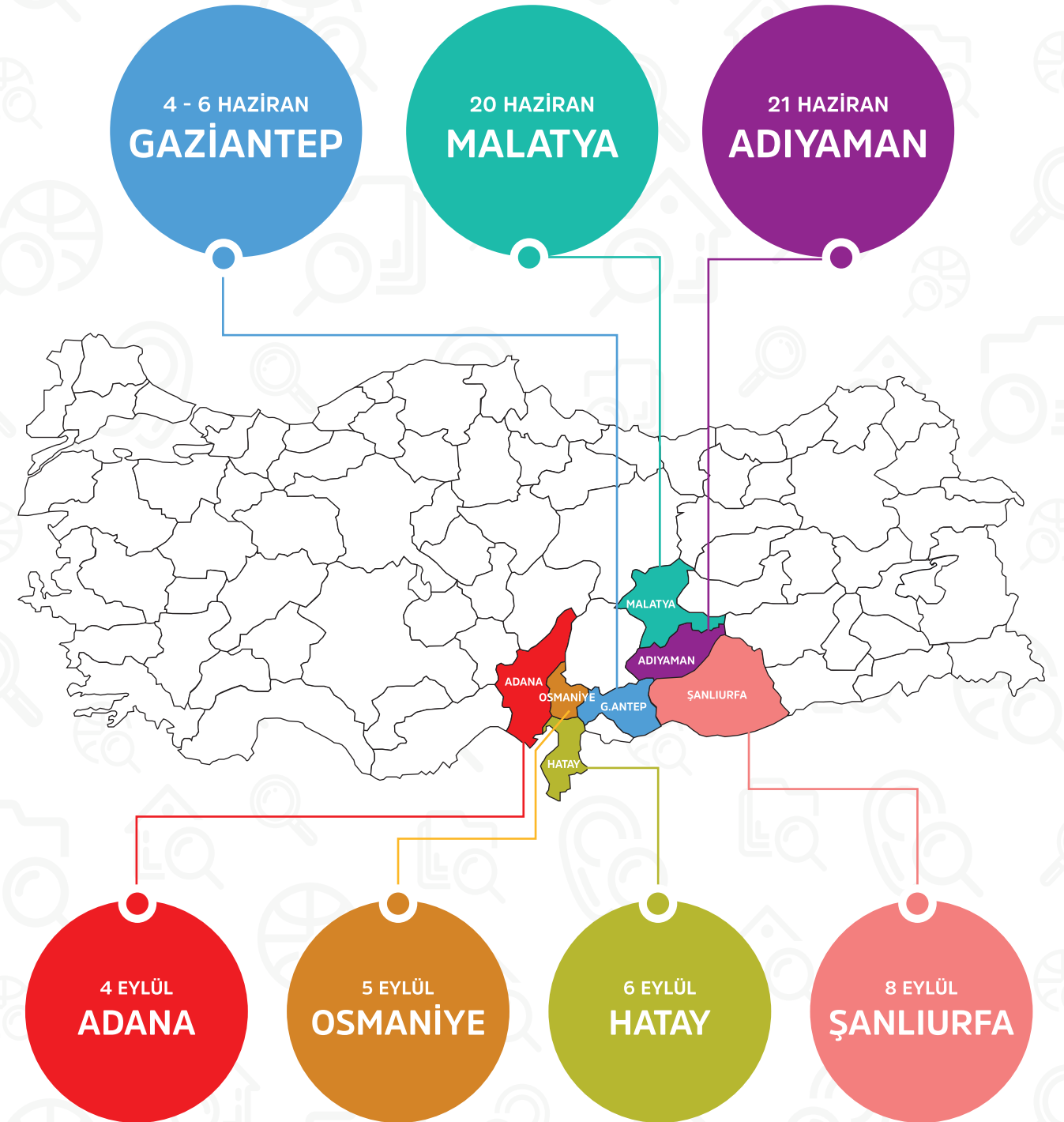
Hatay Belediyesi Sosyal Hizmetler Şube Müdürü Kürşat Soylu

Malatya Büyükşehir Bel. Sağlık ve Sosyal Hizmetler Şube Müdürü Ahmet Kayrak

Şanlıurfa Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürü Vecide Altın Taşdan

**Söz konusu gözlem raporu deprem bölgesi odağında kaleme alındığı için tetikleyici görsellerden ve afet fotoğraflarına yer verilmekten kaçınılmıştır. Ziyaret sırasında bizlere eşlik eden yerel yönetim temsilcileriyle çekilen fotoğraflar kullanılmıştır.*

Rotamız ←

Ağımızdaki Deprem Bölgelerinde Yer Alan Gıda Bankaları

GAZİANTEP

Büyükşehir Belediyesi
Gıda Bankası

GAZİANTEP

Şahinbey
Sosyal Market Şube

GAZİANTEP

Şahinbey Şevkat Çarşısı

Ağımızdaki Deprem Bölgelerinde Yer Alan Gıda Bankaları

GAZİANTEP

Şahinbey Aşevi

ADİYAMAN

Besni Emanet Çarşısı

ADİYAMAN

Besni Kadın Kooperatifi

Ağımızdaki Deprem Bölgelerinde Yer Alan Gıda Bankaları

ADANA

Seyhan Belediyesi
İhtiyaç Bankası

ADANA

Çukurova Belediyesi
Gıda Bankası

OSMANİYE

Yarbaşı Belediyesi
Hayır Çarşısı

Ağımızdaki Deprem Bölgelerinde Yer Alan Gıda Bankaları

ŞANLIURFA

Büyükşehir Belediyesi
Sosyal Market

HATAY

Büyükşehir Belediyesi

"Hatay'da deprem sonrası mevcut bir
gıda bankası binası bulunmamaktadır.
Bu nedenle görsele yer verilememiştir."

MALATYA

Büyükşehir Belediyesi
Gıda Bankası

Deprem sonrası gıda bankalarının genel durumu ve değişen ihtiyaçlar

Afetten etkilenen **11 ilin hasar durumu** birbirinden farklılık göstermektedir.

Örneğin, **Gaziantep** ilindeki durum, yıkımın boyutunun çok büyük olduğu **Hatay, Malatya ve Adıyaman** illerine göre daha iyi idi. Ancak, görece daha iyi durumda olan illere; hasardan fazla etkilenen illerden göç akını gerçekleşmiştir. Bu sebeple, **Adana, Gaziantep, Şanlıurfa** gibi illerdeki gıda bankacılığı faaliyetleri hâlihazırda sürerken, söz konusu göç dalgası ile birlikte gıda bankacılığı ürünlerine ihtiyaç artmış ve sürdürülebilirlik en önemli konu haline gelmiştir. Bazı illerin bu iyi oluş hali kendi vatandaşının yanı sıra, lokasyon olarak ulaşılabilir olan diğer bölgelere de destek vermelerini mümkün kılmıştır.

Deprem ile meydana gelen yıkım ve bölgeye gelen göç gibi tüm olumsuzluklara rağmen **Şanlıurfa** ve **Gaziantep** illerinde, gıda bankacılığı operasyonu çok güçlü bir şekilde işlerliğini korumuştur. İlgili gıda bankalarının bir yandan faaliyetlerine devam ederken, diğer yandan komşu illerdeki afetzedelere destek verebilmesi için kişi ve kurumlar tarafından destek verilmiştir.

Yıkımın çok büyük boyutta olduğu illerde; yereldeki ihtiyaç sahiplerinin temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere inşa edilmiş binalar da hasar görmüştür. Bu durum da, ihtiyacın giderilmesi için merkez olan noktaların kaybolmasına sebep olmuştur.

Afet, öncesinde ihtiyaç sahibi olmayan kitleleri de ihtiyaç sahibi konumuna getirmiştir. İhtiyacın giderilmesi için görevlendirilmiş yerel kamu çalışanları da artık ihtiyaç sahibi statüsüne dahil olmuşlardır. Bu durum da **“İhtiyaç sahibi”** ya da **“banka faydalanıcısı”** gibi kavramları niteleyen özelliklerin değişmesini beraberinde getirmiştir. Buna bağlı olarak, afet sonrası değişen ve derinleşen kavram ve terimlerden söz etmek mümkündür.

Yaşanan can kayıpları; bankaların faydalanıcı listelerinde de değişikliklere sebep olmuştur. Afet sonrası bölgede veri sistemi de çöktüğü için mevcut bir listenin varlığından söz edilememektedir. Sahadan elde edilen bilgiler doğrultusunda deprem bölgelerinden göç alan diğer illerin gıda bankası

Deprem sonrası gıda bankalarının genel durumu ve değişen ihtiyaçlar

faydalanıcı kitlesinde değişiklikler yaşandığı bilinmektedir.

Sonuç olarak pek çok gıda bankasında afet sonrası göçe dair güncel listeler bulunmamaktadır.

Gıda bankalarından faydalanan ailelerin mevcut durumlarının yanı sıra bölgeye gelen ürün ve bağışların durumuna dair de gözlemler yapılmıştır.

Bölgeye ulaştırılan bağışların koordinasyonsuz bir şekilde gerçekleşmesi; gerçek ihtiyaçların tespit edilmesini güçleştirmektedir.

İhtiyaçtan farklı ve fazla ürünün bölgeye gönderilmesi, yığılmaya, istiflenmeye sebep olmaktadır. Yardım merkezlerine erişme imkanı daha kolay olan vatandaşlar tarafından ürünlerin temin edilmesi ve alınan ürünlerin stoklanmaya başlandığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu durum da ürünlerin tüm ihtiyaç sahiplerine adil bir şekilde ulaştırılamamasına neden olmuştur.

Ürünlerin doğru ortamlarda muhafaza edilememesinden kaynaklı olarak bazı ürünlerde bozulma, kurtlanma, deformeler meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu durum ürünlerin israf olmasına neden olmuş ve bölgede kontrolsüz bir çöp yığını oluşmasını da beraberinde getirmiştir.

Barınma, güvenlik gibi temel ihtiyaçların daha öncelikli olması yukarıda belirtilen sorunların çözümü için bir aksiyon alınmasını ertelemiştir.

Yaşanan ve gözlemlenen bu olumsuzluklara rağmen, ilgili süreçte gerçekleşen birçok olumlu faaliyete de değinilmesi gerekmektedir. Depremin gerçekleştiği ilk andan itibaren bölgeye ülkemizin dört bir yanından çok ciddi bir ölçüde destek sağlanmıştır. Sürecin ilk zamanlarında bu desteklerin organize edilmesi ve insanlara ulaşması hususunda ciddi aksaklıklar yaşansa da zamanla bölgede faaliyet gösteren Kamu Kuruluşları, Sivil Toplum Kuruluşları ve Gönüllüler sayesinde; devam eden destek daha sağlıklı bir şekilde organize edilebilmiş ve olumlu bir tablo yaratılmıştır. Desteklerin sürdürülebilirliği de çok önemli

Deprem sonrası gıda bankalarının genel durumu ve değişen ihtiyaçlar

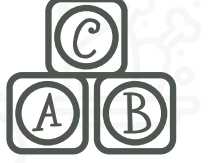
bir unsurdur. Yine bu hususta Kamu Kuruluşları ve STÖ'lar bağışçı kitlelerine bu noktaları sağlıklı bir şekilde aktarabilmiş ve düzenli akışı sağlayabilmişlerdir.

Afetten ciddi bir şekilde etkilenen şehirlerdeki yaşamın tamamen normalleşmesi için, önümüzde uzun bir zaman dilimi bulunduğu görülmektedir. Bu sürecin sağlıklı bir şekilde tamamlanması adına tüm bireysel destekçileri, özel, kamu ve sivil toplum kuruluşlarının birlikte hareket etmesi, paydaşların düzenli olarak bilgi alışverişinde bulunması, bölgeye desteğin sürdürülebilirlik ilkesi gözetilerek planlanması gerekmektedir.

Deprem Bölgesi'ne Bağış Yapacak Olan Kişi ve Kurumlara Öneriler

1) Bağış yapmak istediğiniz ürün ya da materyalin niteliğini iyi belirleyin. (Oyuncak, gıda, deterjan, para vb.)

2) Niteliğini belirlediğiniz ürünü ihtiyaç sahiplerine en etkili şekilde ulaştırabilecek, o ürün ile doğrudan çalışan STÖ'leri keşfedin. (Fidan dikmek isterseniz X kurumu, oyuncak ulaştırmak isterseniz Y kurumu)

3) Belirlediğiniz sivil toplum kuruluşlarına web siteleri üzerinde bulunan iletişim adreslerinden, sosyal medya hesaplarından iletişime geçin.

4) Bağışınız hakkında detaylı bilgi verip yönlendirme yapmasını talep edin.

5) Ürün bağışında bulunmayacaksanız maddi bağışınızın hangi amaçla kullanılmasını istiyorsanız kurumları "şartlı bağış" yaptığınıza dair bilgilendirin.

ŞARTLI BAĞIŞ

STÖ'lerin amaç ve hizmet konularına uygun olmak şartıyla, bağışçısı tarafından belirlenen şekilde kullanılan bağışlardır.
(Ben bağışım ile oyuncak alınmasını talep ediyorum./ Kurumunuz içindeki tüm faaliyetlerde kullanabilirsiniz. / Bir hastanın tedavisi için ilaç alınmasını istiyorum vb. gibi açıklamaları ile)

6) Kurumların şeffaflığından emin olmak ve güvenmek bağı kurmak isterseniz (<https://acikacik.org/>) üzerinden güvenilirliğini kontrol edebilirsiniz.

Deprem Bölgesi'ne Bağış Yapacak Olan Kişi ve Kurumlara Öneriler

- 7) Bağışınızın amacı doğrultusunda kullanılmadığını düşündüğünüz kurumlarla iş birliği yapmaktan kaçının.
- 8) Düzenli bağışçı olun. (Emeğinizi tek bir zaman diliminde, tek seferde STÖ'lere sunmak yerine; farklı zaman dilimlerine bölerek faaliyetlerin sürdürülebilirliğine destek olabilirsiniz. (Ör. Tek seferde yapabileceğiniz 1800 liralık bağışı 12'ye bölerek, 1 yıl boyunca, her ay düzenli olarak 150 TL'lik meblağ ile STÖ'nün desteklenmesine katkıda bulunabilirsiniz.)
- 9) Bağışçısı olduğunuz kurumlardan gönüllü olmayı talep edin.
- 10) Gönüllü faaliyetleri içinde yer almak hem bağışçı olduğunuz kurumu daha iyi tanımanızı hem de diğer pek çok STÖ ile temas kurmanızı sağlar.

Unutmayın!

Bireysel bağışları ihtiyaç sahiplerine doğrudan ulaştırmak çok kıymetli. Fakat alanda çalışan pek çok kurum sizler gibi diğer iyilik peşinde koşan bağışçıların bağışlarını bir araya getirerek etkiyi artırıyor.

Daha fazla ihtiyaç sahibinin faydalanmasını sağlıyor. STÖ'lerin faaliyetlerine devam etmek için destekleriniz çok kıymetlidir.

Bu rapor kapsamında deprem bölgesinde yer alan gıda bankalarının güncel durumunu ve gözlemlerimizi ilettik. TİDER olarak sahip olduğumuz bilgi ve deneyim kapsamında mevcut durumların daha iyi hale gelebilmesi için sizlerin de neler yapabileceğini paylaştık.

Hazırladığımız bu saha gözlem raporunun tüm kamu, özel ve sivil aktörlere faydalı olmasını temenni ediyoruz.

MOZAIK
TURKEY MOZAIK FOUNDATION